

СПІЛЬНІ РИСИ

- ☐ є механізмом залучення ресурсів з відстрочкою платежу;
- ☐ встановлюють безумовне боргове зобов'язання аграрія;
- ☐ можуть бути передані третій особі (напис «Відступлено» та індосамент);
- ☐ не можуть бути знеруховлені, переведені в бездокументарну форму;
- ☐ набувають статусу виконавчих документів у разі вчинення виконавчого напису (протесту).

ВІДМІННІ РИСИ

- ☐ аграрна розписка видається як проти грошей, так і продукції, а вексель лише проти поставлених товарів, виконаних робіт, наданих послуг;
- ☐ аграрна розписка забезпечується заставою майбутнього врожаю, а вексель не містить такої обов'язкової умови;
- ☐ виконання зобов'язання за аграрною розпискою можливе шляхом поставки як продукції, так і сплатою грошей, а вексель – лише сплата грошей;
- ☐ аграрна розписка є більш «дорогим» інструментом кредитування, адже підлягає нотаріальному посвідченню, а вексель – ні;
- ☐ індосамент при векселі може бути як іменним, так і бланковим, а при відступленні прав за аграрною розпискою обов'язкове зазначення нового кредитора;
- ☐ часткове виконання за аграрною розпискою допускається лише за згодою кредитора, а держатель векселя не може відмовитися від прийняття часткового платежу;
- ☐ аграрна розписка видається до завершення технологічного циклу виробництва, а вексель може видаватися як на більш короткий, так і на більш тривалий строк.

Література:

1. Офіційний сайт «КУБ – Країна Успішного Бізнесу» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://kub.pb.ua>
2. Що готує Держбюджет-2017 для аграріїв [Електронний ресурс] // видання «Агробізнес сьогодні» – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/ostannia-vip-novyna/6442-scho-gotuie-derzhbiudzheth-2017-dlia-agrariiiv.html>
3. Про аграрні розписки [Електронний ресурс]: закон України [прийнято Верховною Радою 06 листопада 2012 р. № 5479-VI]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5479-17>

Szeludko S. A., aspirant,
Uniwersytet Narodowy Ekonomiczny w Odessie
Odessa, Ukraina

WPŁYW REGULACJI WALUTOWEJ NA DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWĄ BANKÓW UKRAINY

Głównym zadaniem Narodowego banku Ukrainy (dalej – NBU), jako banku centralnego, w przeprowadzeniu regulacji walutowej jest zabezpieczenie ekonomicznego rozwoju państwa przez stosowanie całego arsenału instrumentów. Do jego wyjątkowej kompetencji należą, w szczególności, takie środki regulacji, jak operacje z papierami wartościowymi państwowego długu na otwartym rynku, rezerwy walutowe, stopa dyskonta, ekonomiczne normatywy działalności banków, ograniczenia walutowe, stopa rezerwy obowiązkowej [5, s. 166-167]. Toż obecnie szczególną aktualności nabywają naukowe badania, skierowane na kształtowanie efektywnego i skutecznego sposobu regulacji walutowej

działalność banków. W poprzednich publikacjach autorem już były dokładnie rozpatrzone niektóre jej instrumenty i ich efektywność [1, s. 408-416; 5, s. 165-168].

Jak wiadomo, im mniejszą jest stopa rezerwy obowiązkowej, tym większa część początkowego wkładu zostaje w rozporządzeniu upoważnionego banku dla późniejszego rozmieszczenia, przez które i zrealizuje się mechanizm bezgotówkowej kreacji pieniędzy. Temu NBU swoimi własnymi działaniami nie tylko przygotował podłoże dla rozwijania ekonomicznego kryzysu na Ukrainie w roku 2008, a jeszcze i «podgrzewał» jej, zrezygnowawszy w końcu tegoż roku zobowiązania banków rezerwować dowolne koszty w hrywnie w ogóle (Tab. 1).

Tab. 1

**Znaczenie średnioważonej za terminami stopy rezerwy obowiązkowej NBU
w przekroju walut w 2003-2016 (na koniec roku), %**

Lata	Stopa rezerwy obowiązkowej	
	w walucie krajowej	w walucie zagranicznej
2003	5,33	10,00
2004	5,33	10,00
2005	6,50	6,50
2006	2,50	4,00
2007	0,75	4,50
2008	0,00	4,00
2009	0,00	5,50
2010	0,00	5,50
2011	0,00	4,30
2012	0,00	5,00
2013	0,00	7,50
2014	4,75	
2015	4,75	
2016	4,75	

Źródło: obliczono i zbudowano autorem według danych [2]

Stosowanie NBU stopy rezerwy obowiązkowej dla depozytów w hrywnie i walutach zagranicznych, przedstawione w tab. 1, można rozdzielić na dwa etapy: lata 2003-2013 i od roku 2014. Do końca 2013 obok skrócenia normatywu dla wkładów w walucie krajowej (z 5,33% w 2003 do 0,75% w 2007) i, zresztą, jego faktycznym skasowaniem 5.12.2008, bank centralny również stopniowo skracał znaczenie tego wskaźnika i dla depozytów walutowych – z 10% w 2003 do 4% w 2008 (przy czym dla terminowych depozytów w ten rok norma składała jeszcze mniej – 3%).

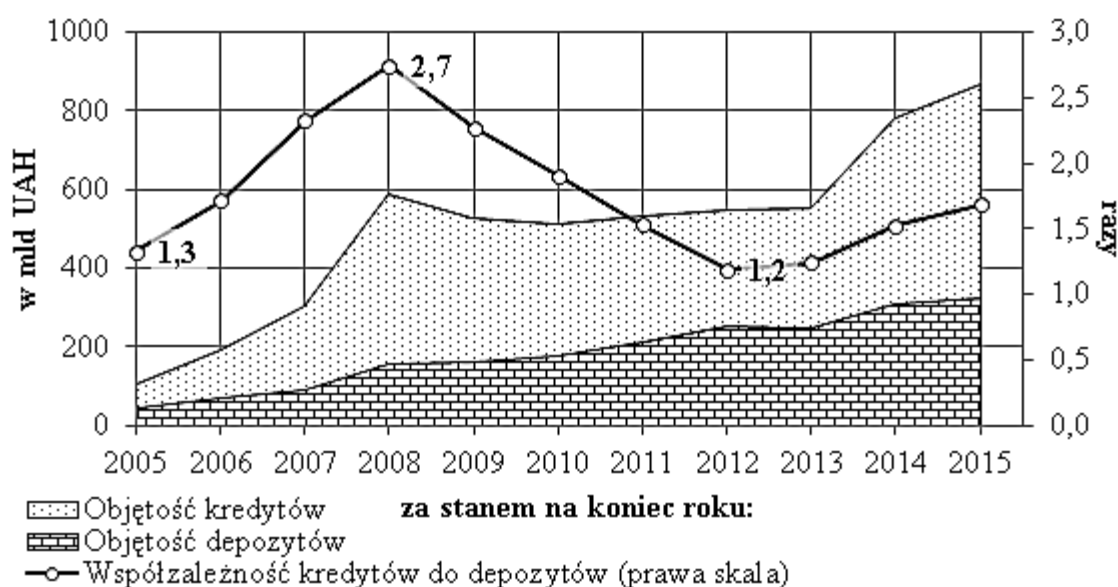
Odnosnie do sytuacji z walutą zagraniczną, to do lat 2009-2010 NBU zaczął podwyższać stopę rezerwy obowiązkowej (na 1,5 pp.), lecz za rok znów zniżył ją do 4,3% dla udawanego ruchu kredytowania walutowego. Zresztą, nowe kroki w kierunku wzmacniania wymogów do upoważnionych banków z powodu stworzenia rezerw w 2012-2013 udaremniła Uchwała № 820, która zrównywała depozyty w różnych walutach pod jedną stopę rezerwy [3, p. 4], rozróżniając tylko terminowi i potoczne wkłady.

Więc, banki komercyjne na Ukrainie od roku 2003 otrzymywały coraz więcej możliwości pomnożyć pieniężną masę, i roku 2007 (czyli w przeddzień kryzysu) każda gotówkowa hrywna mogła stworzyć 133 nowych bezgotówkowych hrywien. Więcej tego, do lat 2008-2013 bankom była nadana możliwość nieograniczonego kredytowania, co naocznie demonstruje ekspansywny charakter polityki pieniężnej NBU.

Jednak, analizując znaczenie faktycznego multiplikatora, chociaż on i się zniżył w ogóle z 2,5 w przeddzień skasowania stopy rezerwy do 3 od jego powrotu, lecz jednak był niżej od normatywnego do 6-20 raz. To świadczy o pewnym stopniu ostrożności banków wdawać się do potężnego kredytowania w niestabilnych warunkach, które złożyły się w gospodarce Ukrainy od roku 2009, co całkiem uzgadnia się z kapitałotwórcią teorią kredytu [4, s. 132].

Wtenczas, normatywny multiplikator w walucie zagranicznej znajdował się w granicach 10-25, że, z jednej strony, są niewysokimi znaczeniami w porównaniu z w hrywnach wskaźnikiem, a z innego – oznacza, że banki miały pełne prawo do kreacji 10-25 jednostek bezgotówkowej waluty za każdą jednostkę załączonej gotówki. Więc, użycie NBU tego instrumentu walutowej regulacji ledwie można nazwać efektywnym ze względu na zadanie zwęzić poziom dolaryzacji gospodarki Ukrainy.

Zwiększenie udzielną wagę i depozytowych, i kredytowych operacji w walucie zagranicznej przy jednoczesnym zmniejszeniu części tych samych operacji w walucie krajowej udowadnia, że 1,5-jednorazowe przekroczenie sumy łącznej objętości kredytowych operacji nad depozytowymi operacjami w znacznej mierze odbyło się kosztem zwiększenia kredytowych operacji właśnie w walucie zagranicznej. Z tego można wyciągnąć wniosek o realizacji przez upoważnione banki Ukrainy do lat 2005-2016 kredytowej ekspansji (głównie, walutowej zagranicznej) i, nawet, walutowego kredytowego boomu, że naocznie widać na rys. 1.

Rys. 1. Współzależność objętości kredytowych i depozytowych operacji banków Ukrainy w walucie zagranicznej w 2005-2015

Źródło: obliczono i zbudowano autorem według danych [2]

Na rys. 1 widać, że objętość kredytów, nadanych upoważnionymi bankami Ukrainy, i załączonych nimi depozytów w walucie zagranicznej za badany okres miały nieprzerwaną tendencję do zwiększenia, przy czym objętość kredytowych operacji znacznie przekraczała objętość depozytowych, stwarzając kredytową ekspansję w walucie zagranicznej.

Do tego, dwukrotnie za badany okres (w roku 2008 i 2015) upoważnionymi bankami tworzył się, nawet, i kredytowy boom w walucie zagranicznej. Na to wskazuje współczynnik współzależności kredytów i depozytów, który za 2005 – 2008 się zniżył dwukrotnie, i na początek roku 2009 składał 2,7 (czyli objętość walutowych kredytów przekraczała objętość depozytów prawie do 3 razy). Chociaż do końca roku 2012 ta współzależność wróciła do początkowego poziomu, złożywszy 1,2 razy, od roku 2013 zaznaczamy nowy jego wzrost, wprawdzie, mniej bystry w ten raz – do 1,7 razy w 2015. Ponieważ współzależność kredytów do depozytów wykorzystuje się w światowej praktyce jako wskaźnik płynności systemu bankowego [4, s. 132], taki jego poziom świadczy o tym,

że banki traciły swoją sposobność po pierwszym żądaniu wkładców wracać walutowe wkłady. Innymi słowami, banki stopniowo traciły swoją płynność po walutowym wkładom, dziać się potencjalnymi bankrutami.

Więc nieefektywna i, nawet, szkodliwa ze strategicznego punktu widzenia regulacja walutowa, jaku przeprowadzał NBU w ciągu ostatnich dziesięciu lat, doprowadziła do rozwijania walutowego kredytowego boomu na Ukrainie, który stał się katalizatorem nowej fali kryzysu finansowego od roku 2014 i dotychczas.

Literatura:

1. Aspekty informacyjne rozwoju systemów społeczno-gospodarczych: monograph / Red. dr Aleksander Ostenda, dr Tetyana Nestorenko. – Katowice: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2016. – 448 s.
2. Офіційне інтернет-представництво Національного банку України (Грошово-кредитна та фінансова статистика). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1
3. Про зміну порядку формування та зберігання обов'язкових резервів [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України від 18.12.2014 року № 820, зі змін. та доп. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0820500-14>
4. Рябініна Л.М. Грошово-кредитне регулювання економіки, його методи, інструменти та механізми / Л.М. Рябініна // Потенціал економічного розвитку в контексті європейської інтеграції. Зб. наук. праць з актуальних проблем екон. наук / Наукова організація «Перспектива». – Дніпропетровськ: Гельветика, 2013. – С. 130-140.
5. Шелудько С.А. Інструменти валютного регулювання: склад, класифікація, методи застосування / С.А. Шелудько // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2015. – Т. 20. – Випуск 2/2. – С. 165-168.